

TÜRKİYE'DE "DİN-MÜZİK" ALANLARINA İLİŞKİN YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLER ¹

MASTER DISSERTATIONS WRITTEN CONCERNING 'RELIGION AND MUSIC' IN TURKEY

Yüksek Lisans Öğrencisi. İlayda Dilan ONAT

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye

Prof. Dr. Şebnem YILDIRIM ORHAN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye

Doç. Dr. Cenk GÜRAY

Hacettepe Üniversitesi, Müzik Teorileri Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye

ÖZET

Din ve müzik yüzyıllardır birbirlerini beslemiş iki olgudur. Her inanış şekli farklı biçimlerde de olsa ritüellerinde müziğe yer vermiştir. Bu araştırma, Türkiye'de çeşitli üniversitelerde yazılmış "din ve müzik" alanına ilişkin lisansüstü tezlerin tespit edilmesi ve sınıflandırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma, din ve müzik ile ilgili yapılacak araştırmalara kaynak oluşturması ve araştırmalarda konu seçiminde referans olması bakımından önemli sayılmaktadır. Araştırma taşıdığı amaç ve bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Çalışmada tezler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu "din ve müzik" alanlarına ilişkin yazılmış bütün lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırma, araştırmacının ulaşabildiği lisansüstü tezlerle, ulaşılan tezlerin anahtar kelimelerinde, başlıkta ve özetinde yer alan "din ve müzik" ile ilişkili kavramlar ile sınırlıdır. Araştırmaya, tez başlıkları ve özetlerin, tezlerin içeriğini yansıttığı sayısıyla yola çıkılmıştır.

Çalışmada, müzik ve din alanlarına ilişkin yapılmış lisansüstü tezlere ait veri toplarken YÖK tez arama merkezinin internet sayfası aracılığıyla anahtar kelimeleri, özet ve başlıkta yer alabilecek din ve müziğe referans olabilecek din ve müziğe ilişkin "müzik ve din, müzik ve toplum, müzik ve ritüel, ritüel, müzik ve mezhep, müzik ve ibadet, müzik ve inanç, müzik ve dini kimlik, müzik ve azınlık, müzik ve cemaat, cemaat, müzik ve cami, müzik ve sinagog, sinagog, müzik ve kilise, kilise müziği, semah, sema, ilahi, madrigal, ezan, müzik ve Budizm, Hinduizm, müzik ve tasavvuf, müzik ve tarikat, Ermeni, Rum, Süryani, Yahudi, Keldani, Alevi, Sünni, İslam, Hristiyanlık, Hristiyanlık" ifadeleri ile tarama yapılmış, yaklaşık 12.500 teze ulaşılmış, bu tezlerin özetleri incelenmiş, din ve müzikle ilişkili olan 188 tez yapıldıkları üniversitelere, tez türlerine, yıllara, enstitülere, anabilim dallarına, dillerine ve üniversitelere göre tablolatırılmış ve içeriklerine göre de sınıflandırma yapılmıştır.

Çalışmada tezlerin, Antropoloji, İlahiyat, Tarih, Temel İslam, Etnomüzikoloji ve Folklor, Halk Bilimi, Geleneksel Türk Müzikleri, Türk Halk Müziği, Müzik Bilimleri ve Teknolojisi, İlahiyat, Türk Dili ve Edebiyatı, Müzik, Türk Müziği, Türk Din Müziği, Felsefe ve Din, Sosyoloji, İslam Tarihi ve Sanatları, Güzel Sanatlar bilim, anabilim ve anasanaat dallarında " yazıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, din, ibadet, müzikoloji, tez, lisans üstü, sosyoloji

ABSTRACT

Religion and music are two facts that feed each other for centuries. Each religious belief included music in their rituals albeit in different ways. This study aims to detect and classify the master dissertations on the subject of 'religion and music' written at different universities in Turkey. This study is accounted as an important study in terms of being a source for further studies on this subject and a reference for topic selection in the literature. This study is a situation-determinative descriptive study in terms of the aim of the study, the procedure parallel with the aim, and quality of the collected data. In this study, one of the qualitative data analysis methods, content analysis is adopted to examine the dissertations.

Several master dissertations written on 'religion and music' constitute the population of the study. This study is confined to the subject related terms in the key words, titles and, summary sections of the dissertations which the researcher has access. The idea that the titles and summaries reflect the real content of dissertations forms a basis for this study.

¹ Bu çalışma, Uluslararası 30 Ağustos Bilimsel Araştırmalar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

In this study, while collecting data from master dissertations on the subject of 'religion and music' specific terms about religion and music that can be founded in summary and title of the dissertations such as 'religion and music, music and society, music and rituals, rituals, music and sectarian, music and worship, music and faith, music and religious identity, music and minority, music and community, community, music and mosque, music and synagogue, synagogue, music and church, plainchant, semah, whirling, chant, madrigal, azan, music and Buddhism, Hinduism, music and mysticism, music and cult, Armenian, Greek, Jewish, Assyrian, Chaldean, Alevi, Sunni, Islam, Christianity' were scanned via YÖK web site that is designed for searching dissertation. At the of the scanning process, about 12.500 dissertations were accessed and their summary parts were examined. 188 dissertations about 'religion and music' were shown in the tables according to the universities, types of thesis, years, institutions, departments, and languages; and were classified according to their contents.

It was determined that dissertations were commonly written on departments of anthropology, theology, history, basic Islam, ethnomusicology and folklore, folklore, traditional Turkish music, Turkish folk music, musicology and technology, Turkish philology, music, Turkish music, Turkish religious music, philosophy and religion, sociology, İslamic history and arts, fine arts.

Key words: music, religion, worship, musicology, thesis, master, sociology.

1.GİRİŞ

Müzik insanların doğumdan ölüme hayatında yer alan, olmazsa olmaz olgulardan belki de en önemlisidir. Acımızı, yasımızı, sevincimizi, eğlencemizi, zaferimizi ifade ederken, eğlenirken, huzur bulmaya çalışırken ve daha sayısız hissimizi müzik aracılığıyla yaşarız.

Müziğe yüklenen anlamlar sadece bir duygu ve düşünce durumu yaratmakla kalmaz. Müzik geri yansıttığı anlamlarla aynı zamanda kişisel ve toplumsal bir sembol haline gelir. Yani müzik insanlar için sadece belli bir düzen içindeki seslerden ibaret değildir. Müzik kimlik açısından bir anahtar işlevi görerek yoğun bir şekilde kendiliğin ve diğerlerinin, öznelin ve toplumsalın hissini yaratmaktadır (Şenel, 2013, s.13).

Müzik var olduğundan beri, insan ve Tanrı arasında köprü görevi görmüş, en ihtişamlı müzikler din etkisi ile yapılmıştır. Çeşitli durumlarda insanların kendilerini rahatlatmak, sıkıntılarında kurtulmak ya da şükretmek amacıyla bazı uygulamalara başvurdukları görülmektedir. Bu sayede insanlar kutsal varlığa seslerini duyurduklarına dair bir inanç taşımaktadırlar (Dural, 2013, s.9). Buna örnek olarak, Hindistan'da insanların dini inançlarını sergilemek için yaptıkları müzikler örnek gösterilebilir (Demir, 2013, s.68).

Amerika'daki en önde gelen Kızılderili kabilelerinden birisi olan Navajo kabilesi rahipleri aynı zamanda şarkıcıdırlar; Sri Lanka'nın yerli halkı olan Sinhalaların geleneksel dininin ilk müntesipleri davulcular ve dansçılardır; Kuzey Avrasya ve Orta Asya'daki şamanlar, müziği ruhsal dünya ile bağlantıyı sağlamak için kullanırlar ve kutsal dünyayla irtibata geçmek için davullarını kullanırlar. Yüzyıllar boyunca Hristiyan rahip ve keşişler kilise ayini şarkıları söylemişlerdir. Budistlerin puja'sı, İslam'ın ezanı, Hindu ayinleri ve diğer seremoniler dünya dinlerindeki dini organizasyonların temel formlarını oluştururlar (Batuk, 2013, s.47).

Bu fikirden yola çıkılarak müziğin inanç söz konusu olduğunda neden bu kadar güçlü olduğunun cevabı verilebilir. İslamiyet'te ise müzik tartışmalı bir konu olmakla beraber, ayetler ve hadisler ışığında mubah olduğu görüşü daha ağır basmaktadır. Farklı müzik ekolleri başlangıçta müzik konusunda karşıt fikre sahip gibi görünse de tasavvufun etkisini arttırmasıyla beraber müzik, inanç sistemlerinin içinde daha fazla yer almaya başlamıştır. Gerek Mevlevi tarikatları gerekse Alevi Bektaşî tarikatları gelenekten gelen kurallara bağlı kalarak semah ve sema ritüellerinde musikiye çok fazla önem atfetmişlerdir.

Kelime anlamı olarak ceza, mükâfat, hüküm, itaat, teslimiyet, yol ve kanun gibi anlamlara gelen din, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde farklı saik ve bakış açıları ile insan hayatına yön veren çok önemli bir olgudur. Karaca 2015, James 1902, Guralnik 1976, Vergote 1999, Pargament 1997'ye göre: terim anlamı olarak ise din, insanın kendisi dışındaki bir güce inanmasına işaret eden, doğüstü ve ahlâkî öğeler taşıyan, çeşitli ayin, uygulama, değer ve kurumlara sahip olan inançlar bütünü, bireylerin aşkın olan ilahi güçle ilgili olarak yaptıkları değerlendirme ve anlamlandırmalar sonucunda sahip oldukları duygu, düşünce, davranış ve tecrübelerden oluşan bir sistem, tabiatüstü varlık ya da

varlıklara dair inanç, ibadet, duygu, davranış ve kuralları içine alan çok boyutlu bir yapı ve aşkın güç ya da kutsal varlığın farklı yönleri üzerine gerçekleştirilen anlam arayışıdır (Güven, 2019, s.99).

Kadim Anadolu, toprakları üzerinde yüz yıllardır pek çok dini, etnik kökeni ve dolayısıyla çeşitli kültürleri misafir etmiştir. Bu ev sahipliği, farklı dinlere saygı, tolerans ve hoşgörü gibi birlikte huzurlu yaşama imkanı sağlayan öğretileri de beraberinde getirmiş ve diğer dinleri tanıma, merak etme, araştırma gibi ihtiyaçları da doğurmuştur. Bugün hala pek çok şehir Müslümanın camisi, Ortodoksun kilisesi ve Musevinin sinagogunu ve bu dinlerin farklı kolları, mezhepleri ve tarikatlarını bünyesinde barındırır.

Din geleneksel bir boyutu olan ve herkesin fikir sahibi olduğu ama aynı zamanda da doğmalar sebebi ile temkinli yaklaşılan, üzerinde fazla konuşulmayıp, irdelenmeye çekinilmesine rağmen her dinde farklı pratiklerle karşımıza çıkan bir kavram olup, varlığı ve yokluğuyla hayatımızı şekillendiren oldukça önemli bir kavramdır. Sosyal çevremiz, yaşamımız, tercihlerimiz konusunda bizi farkında olarak ya da olmayarak yönlendiren en etkili toplumsal kurumlardan birisidir. Müzik ve din ilkel dinlerin ortaya çıkmasıyla beraber ayinler, ilahiler, danslar, ölümler ve kendilerine has ritüeller ile birbirinden ayrılamaz bir hale gelmişlerdir. Popüler kültür ile beraber müzik algısı salt eğlencenin bir ögesi olarak düşünülse de, doğumdan cenazeye insanoğlunun var olduğu her anda din ve müzik birbirinden ayrı düşünülemez olgulardır. Bu olguların beraber anılıp, tartışılması, akademik çalışmalarla başka bir bilinç ve boyut kazanmaktadır. Akademik çalışmalar daha çok üniversitelerde özellikle lisansüstü eğitim alan yeni araştırmacıların bilgiye ulaşmaktaki çabası ve disiplinler arası ilişki kurma isteği ile farklı kapılar açmaktadır.

Lisansüstü eğitimler ülkemizde yeterli akademik kadronun bulunduğu her üniversitede verilmektedir. Kişiler, alanda uzman olmak, bilime yenilik katmak amacıyla eğitimlerine devam ederek lisansüstü eğitime yönelirler. Belirli kontenjanla açılan lisansüstü eğitim programlarına sınavla öğrenci alınmaktadır. Bu açıdan, belli bir elemenden sonra gelen öğrenciler ve onların akademik danışmanları, birlikte yaptıkları çalışmalarla literatür zenginleşir ve bilgi birikerek bilime katkıda bulunulur.

Yükseköğrenim kurumlarında lisansüstü eğitim, Yüksek Lisans, Doktora ve sanat dallarında yapılan Sanatta Yeterlik programlarından oluşur. Yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekildedir. Tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır. Tezsiz yüksek lisans programının amacı ise, öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir. Doktora/sanatta yeterlik programının amacı; öğrenciye, bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmak ya da özgün ve nitelikli bir sanat eserinin ortaya konulmasını, üstün bir yaratıcılık ve uygulama sergilemeye yönelik bir sanat eseri oluşturmasını sağlamaktır. Doktora/sanatta yeterlik çalışmaları sonunda hazırlanacak tezin; Bilime/sanata yenilik getirme, Yeni bir bilimsel/sanatsal yöntem geliştirme, Bilinen bir yöntemi yeni bir alana/sanata uygulama niteliklerinden en az birini yerine getirmesi gerekir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

“Dinin içinde müzik”, “müziğin içinde din”in etkileri, önemi ve gerekliliğine ilişkin araştırmaların yapılması kaçınılmazdır. Farklı disiplinlerde, farklı bakış açıları ile ele alınan konular araştırmacılar açısından çok önemli bir kaynak olmaktadır. Türkiye pek çok dini misafir etmiş ve etmekte olan önemli bir coğrafyadır. Lisans üstü tez ciddiyetinde yapılan bu çalışmaların güvenilirliği tartışılmaz. Bu açıdan bu ortak alana ilişkin Türkiye’de yapılmış tezlerin bir arada bulunup sınıflanması alana ilişkin önemli bir derleme olacağı düşüncesi ile problem cümlesi “Türkiye’de 1985-2019 Yılları Arasında “Din-Müzik” Alanlarına İlişkin Yapılmış Lisansüstü Tezler nelerdir? şeklinde oluşturulmuştur.

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Müzik ve din alanlarına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının,

1. Genel görünümü ve sınıflandırılmaları nasıldır?
2. Tez türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. Yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Yapıldıkları enstitülere göre dağılımı nasıldır?
5. Yapıldıkları Anabilim Dallarına göre dağılımı nasıldır?
6. Yazıldıkları dillere göre dağılımı nasıldır?
7. Yapıldıkları yıllara göre dağılımı nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 1985-2019 yılları arasında müzik ve din alanlarına ilişkin yapılmış olan yüksek lisans, sanatta yeterlilik ve doktora tezlerine ulaşılmasını kolaylaştırmaktır. Bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara kaynak niteliği taşıması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, müzik ve din alanında yapılacak olan disiplinler arası araştırmalara kaynak oluşturması ve konu seçiminde referans olması bakımından önemli sayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- YÖK Ulusal Tez Merkezi’ndeki 1985-2019 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezlerle,
- Din ve müzik alanlarıyla,
- Ulaşılan tezlerin anahtar kelimelerinde başlıkta ve özetinde yer alan kavramlar ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinde yapılmış ‘betimsel’ bir derleme çalışmasıdır. Bulgular, nitel çalışma yöntemlerinden doküman incelemesiyle elde edilmiştir.

‘Verilen bir durumun olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanmasına betimsel araştırma denir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013: 22)’.

‘Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi ve tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarına tarama modeli denir (Karasar, 2012: 77)’.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma taşıdığı amaç ve bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, müzik ve din alanına ilişkin yapılmış bütün tezler, örneklemini ise 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada tezlerin tamamına YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden ulaşılmıştır. Araştırmada müzik ve din alanında yapılmış lisansüstü tezlere ilişkin veri toplarken YÖK tez arama merkezinin internet sayfası aracılığıyla ilişkin ‘müzik ve din, müzik ve toplum, müzik ve ritüel, ritüel, müzik ve mezhep, müzik ve ibadet, müzik ve inanç, müzik ve dini kimlik, müzik ve azınlık, müzik ve cemaat, cemaat, müzik ve cami, müzik ve sinagog, sinagog, müzik ve kilise, kilise müziği, semah, sema, ilahi, madrigal, ezan, müzik ve Budizm, Hinduizm, müzik ve tasavvuf, müzik ve tarikat, Ermeni, Rum, Süryani, Yahudi, Keldani, Alevi, Sünni, İslam, Hristiyanlık, Hristiyanlık’ ifadeleri ile taranmıştır. Türkiye’de 1985 – 2019 yılları arasında müzik ve din alanında yapılan lisansüstü tezler türlerine,

üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, yazıldıkları dillere ve yapıldıkları yıllara göre sınıflandırılmıştır.

Bazı tezler başlıklarına göre birden fazla kategoriye girse de, özet ve içerik incelenerek daha yakın başlığın altına sıralanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Birinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Müzik ve din alanlarına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının genel görünümü ve sınıflandırılmaları nasıldır?

3.1.1. İslamiyet ve Müzik Konulu Tezlerin Genel Görünüm Tablosu

a. Mevlevilik ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Eşrefoğlu Rûmî'nin bestelenmiş eserleri	2019	YL	Türk Din Musikisi Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Türk din musikisi açısından felek kavramının incelenmesi	2019	YL	Türk Din Musikisi Anabilim Dalı	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Bu hürizâde Mustafa Efendi (İtrî)'nin eserlerinin dönemsel olarak müzikal kompozisyon ve usûl açısından karşılaştırılarak incelenmesi	2018	D	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Günümüz anlayışında mevlevîlik ve mevlevî ayinleri	2017	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Erciyes Üniversitesi
Neyzen Hasan Dede (Erinç)'nin hayatı ve Hamparsum Nota Defteri	2016	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
İmam Birgivi'nin tasavvufî görüşleri	2015	YL	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	Yalova Üniversitesi
Şanlıurfa Dergâh Camii'nde yapılan tarikat usûlleri ve müzikal analizleri	2015	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Gelenek' kurguları:Türkiye'de 2000'lerin başlarında 'tasavvuf musikisi' kültürel üretim alanı	2015	D	Antropoloji Anabilim Dalı	Yeditepe Üniversitesi
Dinî Türk Müsikisi beste türlerinden durak	2014	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Mevlevilik ve Kilis Mevlevihânesi	2013	YL	Tarih Anabilim Dalı	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Hammâmizâde İsmâil Dede Efendi'nin Mevlevî Âyinleri'ndeki makam ve form anlayışının Türk din musikine etkileri	2012	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Hammâmî-Zâde İsmail Dede Efendi'nin Ferahfezâ Mevlevî Âyini Eserinin tür ve içim yönünden incelenmesi	2012	YL	Müzik Anabilim Dalı	Fırat Üniversitesi
İslami uyanış, çoklu modernlik ve popüler kültür bağlamında mevlevî semasının dönüşümü: Afyonkarahisar örnek olayı	2012	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dede Efendi' nin Ferahfeza Mevlevi Ayini'nin makam usûl ve ezgisel yönden incelenmesi	2011	YL	Müzik Anasanat Dalı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Beste-i kadimlerde cümle ritmi ve zaman döngüsel bir yaklaşım	2011	D	Müzik Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Antakya halk müziğinde kırık havaların ezgisel yönden incelenmesi	2010	YL	Müzik Bilimleri Bölümü	Sakarya Üniversitesi
Tasavvuf-müsikî münasebeti	2009	YL	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	Atatürk Üniversitesi
XIX. yüzyıl İstanbul'unda tekke musikisi	2007	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
İslam tasavvuf kültüründe musiki dinleme adabı	2001	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Mevlevilikte müzik felsefesi	2000	SY	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Zekai Dede Efendi'ye ait Mevlevi Ayin-i Şeriflerin makam, usul ve güfte yönünden incelenmesi	1997	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Türk tasavvuf musikisinde durak formunun yeri ve önemi	1996	SY	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Dini musikide değişik bestekarlara ait 8 Ayin-i Şerif'in incelenmesi	1995	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
İsmail Ankaravi ve Huccetü's-Sema	1995	SY	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

b. Alevilik ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Anadolu Aleviliğinde ritüel ve müzik birlikteliği: Yukarıemirler köyü müsaheplik cemi örneği	2019	YL	Müzik Anabilim Dalı	Akdeniz Üniversitesi
Tahtacı düğünlerinde semah dönmek: Antalya ili Manavgat ilçesi Kalemler köyü örneği	2019	YL	Müzik Anasanat Dalı	Akdeniz Üniversitesi
Bir kimlik göstergesi olarak Alevi müziği ve popülerleşmesi	2019	YL	Sosyoloji Anabilim Dalı	Erciyes Üniversitesi
TRT repertuarındaki semah notalarının tavrı yönünden analizi ve bağlama düzenine uyarlanması	2018	YL	Geleneksel Türk Müzikleri Anasanat Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Afşin yöresi Alevi Bektaşilerin dini inanç ve ritüellerinin tespit ve değerlendirilmesi	2018	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Anadolu Alevi-Bektaşî Âşıklık geleneğinde Âşık Nesimi Çimen ve iktelli cura icrası	2018	SY	Türk Müziği Anasanat Dalı	Haliç Üniversitesi
Anadolu aleviliğinde ocaklar ve Baba Mansur Ocağı'nın inançsal müzik pratikleri Sivas-Zara örneği	2018	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	Mimar Sinan Üniversitesi
Kütahya Alevi-Bektaşî geleneğinde nefes, düvaz ve mersiyeler	2017	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Dumlupınar Üniversitesi
Hatay ili Defne ilçesi Arap alevilerinde (Nusayri) düğün (Ferah) müzik kültürü	2017	YL	Temel Bilimler Anabilim Dalı	Ege Üniversitesi
Diyarbakır yöresi alevi ocakları: Tarih, inanç ve gelenek	2017	D	Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı	Ege Üniversitesi
Bir cemevinde cem ritüeli	2017	YL	Tiyatro Anasanat Dalı	Haliç Üniversitesi
Orta Anadolu ve Ege Abdal kültürleri arasındaki ilişkinin müzikal analiz üzerinden değerlendirilmesi	2017	YL	Türk Din Musikisi Anabilim Dalı	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Alevi geleneğinde cem ibadeti	2016	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Adnan Menderes Üniversitesi
Bağlama resitali: Bağlama'da ileri icra niteliğinin, Alevi müziği ve kültürünün yaygınlaşmasına etkisi	2016	SY	Türk Musikisi Anabilim Dalı	Haliç Üniversitesi
Alevilikte duazımlar ve Şah İbrahim Veli Ocağındaki örnekleri	2016	YL	Müzikoloji ve Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Alevi müzik uyanışının eğitim bileşeni: Şahkulu Dergahı ve Erdal Erzincan Müzik Merkezi	2016	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Alevilerin Cem ibadetine görsel bir bakış	2015	YL	İletişim ve Tasarım Anasanat Dalı	Beykent Üniversitesi
Anadolu Türk Aleviliği bağlamında Irak Türklerinde Alevilik	2015	D	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Arnavutluk'taki Bektaşî inanç ve ritüellerinin sosyolojik analizi	2015	D	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Uludağ Üniversitesi
İstanbul cemevlerinde yürütülen zakirlik hizmetinin, ritüel, müzik icrası ve Alevi kimliği bağlamında incelenmesi	2015	D	Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı	Yıldız Teknik Üniversitesi
Türkiye'de yaşayan Arap Alevilerinin etnik ve müzikal kimliği	2014	D	Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Kültürel kimlik bağlamında Sivas Hafik Beydili köyü müzik pratikleri	2014	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Erciyes Üniversitesi
TRT repertuarında bulunan deyiş ve semahların müzikal analizi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	2014	YL	Türk Halk Müziği Bilim Dalı	Fırat Üniversitesi
Zile yöresinde icra edilen semah ezgilerinin müzikal analizi	2013	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	Haliç Üniversitesi
Sivas'ta dinî musiki folkloru	2013	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Cumhuriyet Üniversitesi
Müzik ibadet ilişkisi bağlamında Alevi Cem ritüelleri	2013	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Alevi-Bektaşî geleneğindeki düvazımlar üzerine bir araştırma	2013	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Balıkesir Üniversitesi
Ordu Gürgentepe Güvenç Abdal Ocağında müzik ve semah kültürü	2012	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	Haliç Üniversitesi
Anadolu'daki inanç ve müzik ilişkisinin sema-semah kavramları çerçevesinde incelenmesi	2012	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Alevi Bektaşî geleneğinde Hubyâr Sultan	2011	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Adnan Menderes Üniversitesi

Arguvan yöresinde icra edilen semahların müzikal analizi	2011	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Alevî müzik uyanışı bağlamında İzmir Yamanlar Alevî göçmenlerinin müzik pratikleri	2011	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
İstanbul Cemevleri'nde cem erkânı, ritüeller ve müzikal formasyonlar üzerine analitik karşılaştırma	2009	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Veziroğlu ilçesi Güldere ve İmircik köylerindeki Alevî vatandaşlarımızın dinî inanç ve yaşayışları	2009	YL	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	Sakarya Üniversitesi
Günümüz Alevî dedelerinin eserlerine göre Alevîlik	2009	YL	İlahiyat Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Ortak kimlik ve müzik: 1980 sonrası Alevî-Bektaşî uyanışı	2008	YL	Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı	Mimar Sinan Üniversitesi
Alevî müzik uyanışı bağlamında İzmir Limontepe Alevî göçmenlerinin "müzik pratikleri"	2008	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Alevîlik'te âyinler	2006	YL	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Türk din müzikisinde Bektaşî nefeslerinin yeri	2005	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Kırklar Semahlarının inançsal ve yerel müzik karakteristiği	2004	YL	Etnomüzikoloji ve Folklor Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
İzmir yöresi tahtacı semahlarının tür ve biçim yönünden incelenmesi	2002	YL	Temel Bilimler Anabilim Dalı	Ege Üniversitesi
Bektaşî öğretilerinin aktarılmasında nefesin rolü	2002	YL	Antropoloji Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Tasavvufî bir kavram olarak cem ve Bektaşîlik'teki yorumu	2001	YL	Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Trakya bölgesi tasavvufî halk müziğinde güfte-beste ilişkisi	2000	D	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Ege Üniversitesi
Alevî-Bektaşî törenleri ve semahlar	1998	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Gazi Üniversitesi
Tasavvuf ve musiki: Mevlevîlik ve Bektaşîlikte sema	1997	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Bektaşî nefesleri üzerinde incelemeler	1997	YL	Güzel Sanatlar Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Bektaşî erkanında nefesler	1994	SY	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

c. Sünnilik ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
17. ve 20. Yüzyıllar arasındaki ilahilerin biçimsel analizi	2019	YL	Türk Din Musikisi Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Cami görevlilerinin müzik alanına ilişkin görüşleri (Niğde ili örneği)	2019	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İstanbul'daki cami musikisi uygulamalarının karşılaştırmalı incelenmesi	2018	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemler	2018	YL	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Türkiye'de popüler kültür ve İslamın birleşmesi olgusu: İlahî sanatçıları örneği	2018	YL	Antropoloji Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Dini müzik açısından geçmişten günümüze ezan ve müezzinlik	2017	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dini müzik formlarından Ezan' ın geçmişten günümüze aktarımı	2017	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	Haliç Üniversitesi
Düyek usulünde, Rast ve Sabâ makamlarındaki şughullerin makam ve güfte analizi	2017	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Atatürk Üniversitesi
Kur'an ayetlerinin ezberlenmesinde makamsal okuyuşun etkisi	2017	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Şanlurfa'daki teravihlerde okunan Salât-ı Kemâliyeler	2016	SY	Türk Müziği Bilim Dalı	Haliç Üniversitesi
Geçmişten günümüze Türk din musikisinde icra edilen salâ ve salavâtların tür – biçim açısından incelenmesi	2015	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yapılan müzik çalışmaları	2015	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Din görevlilerinin dini Türk müziğinde kadının rolüne ilişkin görüşleri (Afyonkarahisar ili örneği)	2015	SY	Müzik Anasanat Dalı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
İzmir ve Manisa'daki son dönem önemli Mevlidhânlar	2014	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi

Hâfız – müzikînas Hüseyin Sezgin Efendi	2014	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Türk din müzikîsi üstadlarından Sebilci Hüseyin Efendi	2014	YL	Müzik Anabilim Dalı	Fırat Üniversitesi
İslâm tarihi ve medeniyetinde salâlar ve salavâtlar	2013	D	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Cumhuriyet Üniversitesi
Cami müzikîsinde icra edilen türlerin müzikî açısından değerlendirilmesi	2012	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
İslâm tarihinde ezan olgusunun ortaya çıkışı ve ilk müezzinler	2011	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Atatürk Üniversitesi
Çeşitli Türk musikisi makamlarında ezan	2010	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Popüler müzikte din teması: “yeşil pop”	2010	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Ramazân musikisi	2010	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Hafız Sadettin Kaynak’ın dünyasında müzik ve din	2010	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Çukurova Üniversitesi
İslam’da müzik üzerine çağdaş tartışmalar 1930-2008	2010	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Türk din musikisinde ezan	2001	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Türk din musikisinde formlar	1999	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Türk din musikisinde Hatip Zakiri Hasan Efendi’nin hayatı ve eserleri	1999	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Cami’ye ait Risale-i Musiki’nin Rauf Yekta Bey tarafından çevirisi	1998	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
El – Kindî’nin musiki risaleleri	1996	YL	Türk Din Musikisi Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Trabzon yöresindeki yayınlanmamış ilahilerin incelenmesi	1996	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Türk din musikisinde Arapça güfteli ilahiler: Şuğuller	1991	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi

d. (Diğer) Tarikatlar-Mezhepler ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Ezidi inancındaki geleneksel dinî müzikî türlerinin incelenmesi (Kavl örneği)	2019	YL	Türk Din Musikisi Anabilim Dalı	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Evrâd okuma geleneği içerisinde Rifâî evrâdı (İstanbul ve Rumeli mukayeseli örneği)	2018	D	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Afyonkarahisar, Emirdağ Karacalar köyünde gerçekleştirilen ritüellerde gelenekler ve musikinin kullanımı	2018	YL	Müzik Anabilim Dalı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Caferilikte Mersiye ve Sinezen	2018	YL	Müzikoloji ve Müzik Teorileri Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Mürşit ve müzik ilişkisi bağlamında Kütahyalı Halveti Şeyhi Mehmet Dumlu’nun tasavvuf anlayışının incelenmesi	2015	YL	Müzik Anabilim Dalı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
21. yüzyıl Türkiye’sinde tarikat hayatı ve tasavvuf anlayışı: Rifai Şeyhi Kenan Rifai’nin günümüzdeki takipçilerinin sanatsal, kültürel ve siyasi faaliyet ve tavırları	2014	D	Antropoloji Anabilim Dalı	Yeditepe Üniversitesi
İran’daki Ehl-i Hak Türkleri	2014	YL	Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı	Erciyes Üniversitesi
Uşşakilikte musiki ve müzikînaslar	2012	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Galibilik’in din anlayışı: Mamak örneği	2012	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Halvetî Evrâdı (Vird-i Settâr)’nın Rumeli’deki okunuşu ve müzikî analizi	2011	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Ritüel üzerinden görünürlük: Türkiye’de Caferi/Şi’i cemaati	2009	YL	Türkiye Cumhuriyeti Anabilim Dalı	Boğaziçi Üniversitesi
Yezidiler, inanç esasları ve ritüelleri	2006	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Nakşibendi tarikatı ve musiki	1999	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi

Şeyh mürid ilişkileriyle belirlenmiş dini cemaat şekli olarak tarikat; zümreleri Şanlıurfa-Kadiri-Şeyh ve müridleri üzerine yapılan bir din sosyolojisi araştırması	1998	D	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Halvetilerde musiki	1997	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

e. Din Eğitimi ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Dini musikide ses eğitimi	2019	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
İmam Hatip öğrencilerinin müzik algıları üzerine bir araştırma; Afyonkarahisar örneği	2018	YL	Müzik Anasanat Dalı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
İmam-hatip lisesi öğrencilerinin dinî mûsikî derslerine yönelik tutumları	2018	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
İmam hatip liselerindeki dini musiki eğitiminin öğrencilerin öz saygısına olan etkisi	2018	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi (İlköğretim) 4. Sınıf için müzikal materyal geliştirme çalışması	2017	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
Dini mûsikînin ilköğretim öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine karşı tutumlarına etkisi	2016	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi

f. Diğer

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Dinî içerikli müzik terapinin üniversite öğrencilerinde duygu durumu, kaygı ve algılanan stres düzeyi üzerindeki etkisi	2018	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Popüler elektronik müzikte ritüel kavramı ve bir sentez önerisi	2017	YL	Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı	Yaşar Üniversitesi
Siirt ili Pervari ilçesinden derlenen müzik pratikleri (Erbane geleneği)	2017	YL	Müzik Anabilim Dalı	Cumhuriyet Üniversitesi
Türk din mûsikîsinin sağlıklı insanların hormonal yapıları üzerindeki etkileri	2016	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
1985-2015 yılları arasında yerli müzik endüstrisinde yayımlanmış olan dini müzik albümlerinin tasnifi ve incelenmesi	2016	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
TRT Türk sanat müziği sözlü eserler repertuarında bulunan dinî mûsikî eserlerinin tür, makam ve usûl açısından istatistiksel analizi	2015	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Süleyman Demirel Üniversitesi
Müzik malzemesinde kültürel etkileşim alanları: Osmanlı Dönemi Türk makam müziği'nde "yabancı" katmanlar ve yapısal dönüşümler	2015	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	Haliç Üniversitesi
Türk din mûsikîsinin Makedonya'daki dinî mûsikîye etkisi	2011	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Ön-Asya topraklarında dinler tarihi ve müzik	2011	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Üniversitesi
Ritüel drama açısından Çukurköy kına geceleri	2006	YL	Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
IX. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen bir yazmadaki dini musiki güfteleri	2001	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Hicaz ve evç makamında 22 Rumeli türküsünde güfte-makam ve usul analizi	1996	YL	Türk Müziği Anasanat Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Müziğin dünyadaki gelişim süreci içinde Türk müziğinin yeri ve problemleri	1993	SY	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

3.1.2. Gayrimüslümler ve Müzik Konulu Tezlerin Genel Görünüm Tablosu

a. Dünyada ve Anadolu'da Hristiyanlık ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
“Adıyaman ve çevre iller Süryani kadim metropolitliği” Mor Petruspavlus kilisesi müzik uygulamaları üzerine kültürel bir analiz	2018	D	Müzik Anabilim Dalı	İnönü Üniversitesi
Katolik kilisesinde kutsal müzik anlayışı ve Türkiye’deki uygulaması	2018	D	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Claudio Monteverdi ve Carlo Gesualdo’nun Madrigallerinin karşılaştırmalı analizi	2017	YL	Müzik Bilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
İgor Stravinski’nin dinsel yapıtları ve Psalmeler Senfonisi	2016	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
İstanbul Apostolik Ermeni Cemaati’nin dinsel müzik uygulamaları’nın kültürel analizi	2015	D	Müzik Anabilim Dalı	İnönü Üniversitesi
Geçiş halinde müzik: İstanbul’daki Keldani-İraklı göçmenlerin müzik pratikleri	2015	D	Müzik Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Protestan ritüellerinde popüler müzik pratiği: İzmir Çağdaş Tapınma Scene	2015	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Ermeni Kilisesi müziğinin Türk müziği nazari sistemine göre makamsallığı (Avak Şapat [Büyük Hafta]’nın incelemesi Pazar-Perşembe-Cuma-Cumartesi-Paskalya ayın ilahileri)	2014	YL	Türk Din Musikisi Bilim Dalı	Haliç Üniversitesi
İstanbul Rum Ortodoks dini ritüellerde aidiyet algısı temsili	2013	D	Antropoloji Anabilim Dalı	Yeditepe Üniversitesi
Mardin yöresi Süryani müziği	2013	YL	Müzik Anabilim Dalı	Fırat Üniversitesi
Kültürel bellek, kimlik ve müzik: Türkiye Ermenileri	2012	D	Müzik Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Kurtuluş Ayios Dimitrios Kilisesi’ndeki paskalya ayininin incelenmesi	2010	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Mardin Süryanilerinin halk kültürü üzerine monografik bir inceleme	2010	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Dicle Üniversitesi
İstanbul Yeşilköy’de yaşayan gayrimüslim halkın geçiş kutlama ve bereket törenleri	2010	YL	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Trakya Üniversitesi
Johann Sebastian Bach’’ın Klavyeli Eserleri	2010	YL	Piyano Anasanat Dalı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Mardin/Midyat’taki Süryani’lerin halkoyunları ve oyun müzikler	2009	YL	Türk Müziği Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Mardin Süryani cemaati örneğinde kültürel ifade ve anlam üretme alanı olarak ritüeller ve müzik	2009	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
İstanbul Rum Ortodoks seçkininin kültürel kimliği: Ondokuzuncu ve erken yirminci yüzyılda müzik diskuru	2009	D	Tarih Anabilim Dalı	Boğaziçi Üniversitesi
İstanbul Ermenileri ve müzik pratikleri	2009	D	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Apostolos Konostas’ın Nazariyat kitabı	2007	D	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
J.S. Bach ve G.F. Handel’in dini vokal müziklerinin incelenmesi	2005	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Üniversitesi
Süryanilikte ibadet	2004	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Dicle Üniversitesi
Anadolu’da yaşayan Süryaniler’in dini müziklerine genel bir bakış	2004	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Maruni Kilisesi	2003	D	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Ankara Üniversitesi
J.S. Bach’ın “Eş-Düzenlenmiş Klavye” adlı eserinin ikinci cildinin incelenmesi (24 prelüd ve füg)	2002	SY	Müzik Anabilim Dalı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
İzmir’deki Hristiyan dini cemaatler	2002	YL	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Süryani Ortodoks Kilisesi’nde ibadet	2000	D	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Ermeni asıllı bestekar ve icracılarımızın hayatları, musikimizdeki yeri ve etkileri	1999	YL	Müzik Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Zaharya’nın hayatı eserleri ve musikimize etkileri	1996	YL	Müzik Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

b. Dünyada ve Anadolu'da Musevilik ve Müzik

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
Cumhuriyet'ten günümüze Çanakkale Yahudileri	2014	YL	Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sefarad şarkılarını evrensel formlara dönüştürme çalışmaları ve lied formu üzerine özgün yorumlar	2012	SY	Opera Anasanat Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
Kültürel etkileşim ve göç bağlamında İsrail'de Türk Musikisi icraları	2011	D	Antropoloji Anabilim Dalı	Yeditepe Üniversitesi
Maftirim şarkılarında cümle yapısı	2010	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Türkiye'de yaşayan Musevi cemaatinde çeşitli törenlerde okunan dualarda Türk müziği makamlarının kullanılması ve bunun temelinde yatan nedenler	2000	YL	Müzik Anabilim Dalı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Kültürel uzlaşma ve müzik: Kıbrıs'daki Türk ve Rum toplumları arasındaki uzlaşmaya yönelik müziksel diyaloglar	2008	YL	Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üniversitesi
II. Dünya Savaşı'nda Almanya'da baskı altında müzik	2007	D	Müzikoloji Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi

c. Diğer

Tezin Adı	Yılı	Türü	ABD/BD	Üniversitesi
İstanbul'daki Hristiyan ve Müslüman mabedlerinde okunan Tevrat, Zebur, İncil ve Kuran-ı Kerim ayetlerinin karşılaştırmalı müzikal analizi	2019	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
"Wagner'in parsifal operasında aydınlanma" izleği: Ezoterik perspektifte mit, inanç ve din söylemi	2018	YL	Sahne Sanatları Anasanat Dalı	İstanbul Üniversitesi
Osmanlı ve Cumhuriyet modernleşmesinde gayrimüslim sanatçılar	2018	YL	Sanat Tarihi Anabilim Dalı	Hacettepe Üniversitesi
Asya Şaman müzik ritüellerindeki ritim aletlerinin tarihi kökenleri ve kültürel özellikleri	2017	YL	Tarih Anabilim Dalı	Mimar Sinan Üniversitesi
İstanbul ve Portland/Me (ABD)'de yaşayan Müslüman ve Gayrimüslim cemaatlerin dini müzik algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi	2017	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Klasik Türk müziğinde azınlık besteciler	2016	YL	Müzik Anabilim Dalı	Cumhuriyet Üniversitesi
Semâvî dinlerin İstanbul'daki mabedlerinde icrâ edilen doğuş ilâhilerinin karşılaştırmalı analizi	2015	YL	Türk Din Musikisi Bilim Dalı	Marmara Üniversitesi
İstanbul'daki Yahudi, Hristiyan ve İslam mabedlerinde icra edilen ilahilerin karşılaştırmalı müzikal analizi	2015	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
1924 Türk-Yunan nüfus mübâdelesinde İstanbul ve çevresine iskân edilen patriyotların müzik kültürü	2009	YL	Müzikoloji Anabilim Dalı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Türk Cami musikisi ile mukayeseli olarak İstanbul Gayr-ı Müslimlerinde mabed musikisi	2004	D	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
Hristiyanlık öncesi Anadolu medeniyetlerinde müzik aletleri	2002	YL	Temel Bilimler Anabilim Dalı	İstanbul Teknik Üniversitesi
Makedonya'da tekkeler ve tekke musikisi	2001	YL	İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	Marmara Üniversitesi
12. yüzyılda inanç ve kültür bağlamında din dışı müzik (enstrümanlar, türler, formlar ve başka sanat dalları ile ilişkileri)	1999	YL	Müzik Anabilim Dalı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Dolaylı olarak din ve müzik ilişkili çalışmalar

Bu çalışmalarda doğrudan 'din, dini müzik,' temaları çalışılmamış ancak içerikteki çalışılan konu dini bir konu olmasından dolayı araştırma kapsamı içine alınmış tezlerdir. Bu tezler aşağıdaki gibidir:

- Hristiyanlık öncesi Anadolu medeniyetlerinde müzik aletleri,
- 12. yüzyılda inanç ve kültür bağlamında din dışı müzik (enstrümanlar, türler, formlar ve başka sanat dalları ile ilişkileri),
- Kültürel uzlaşma ve müzik: Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplumları arasındaki uzlaşmaya yönelik müziksel diyaloglar,

- Klasik Türk müziğinde azınlık besteciler,
- J.S. Bach'ın "Eş-Düzenlenmiş Klavye" adlı eserinin ikinci cildinin incelenmesi (24 prelüd ve füg),
- Johann Sebastian Bach'ın Klavyeli Eserleri,
- Hicaz ve evç makamında 22 Rumeli türküsünde güfte-makam ve usul analizi,
- Müziğin dünyadaki gelişim süreci içinde Türk müziğinin yeri ve problemleri,
- Ritüel drama açısından Çukurköy kına geceleri,
- Müzik malzemesinde kültürel etkileşim alanları: Osmanlı Dönemi Türk makam müziğinde "yabancı" katmanlar ve yapısal dönüşümler

3.2 İkinci alt probleme yönelik bulgular

Müzik ve Din alanına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının, tez türlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 1. Türlerine Göre Dağılım

Türlerine göre	f	%
Yüksek lisans	134	71
Doktora	43	23
Sanatta yeterlilik	11	6
TOPLAM	188	100

Tablo 1'de müzik ve din alanına ilişkin en çok yüksek lisans tezi yapıldığı görülmektedir. Alana ilişkin az sayıda sanatta yeterlik yapıldığı söylenebilir.

3.3. Üçüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Müzik ve Din alanına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 2. Üniversitelere göre dağılım

ÜNİVERSİTELER	Yüksek lisans		Doktora		Sanatta Yeterlilik		TOPLAM	
	f	%	f	%	F	%	f	%
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Ankara Üniversitesi	9	6,7	6	14	-	-	15	7,95
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
İstanbul Teknik Üniversitesi	22	16,5	6	14	5	45,45	33	17,5
İstanbul Üniversitesi	3	2,25	-	-	-	-	3	1,6
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	3	2,25	-	-	-	-	3	1,6
Marmara Üniversitesi	20	15	9	21	-	-	29	15,4
Çukurova Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Afyon Kocatepe Üniversitesi	4	3	-	-	1	9,09	5	2,65
Atatürk Üniversitesi	3	2,25	-	-	-	-	3	1,6
Erciyes Üniversitesi	3	2,25	2	4,65	-	-	5	2,65
Haliç Üniversitesi	6	4,5	-	-	3	27,27	9	4,8
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	7	5,22	-	-	1	9,09	8	4,24
Süleyman Demirel Üniversitesi	8	6	-	-	-	-	8	4,24
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	5,25	6	14	1	9,09	14	7,4
Fırat Üniversitesi	4	3	-	-	-	-	4	2,12
Cumhuriyet Üniversitesi	3	2,25	1	2,33	-	-	4	2,12
Akdeniz Üniversitesi	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
İnönü Üniversitesi	-	-	2	4,65	-	-	2	1,06
Hacettepe Üniversitesi	7	5,25	1	2,33	-	-	8	4,24
Ege Üniversitesi	2	1,5	2	4,65	-	-	4	2,12
Gazi Üniversitesi	-	-	1	2,33	-	-	1	0,53
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Trakya Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Yeditepe Üniversitesi	-	-	4	9	-	-	4	2,12
Boğaziçi Üniversitesi	1	0,75	1	2,33	-	-	2	1,06
Sakarya Üniversitesi	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Dicle Üniversitesi	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Bilgi Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53

Uludağ Üniversitesi	-	-	1	2,33	-	-	1	0,53
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Dumlupınar Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Adnan Menderes Üniversitesi	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	1	2,33	-	-	1	0,53
Yalova Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Beykent Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Bahıkesir Üniversitesi	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
TOPLAM	134	100	43	100	11	100	188	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi müzik ve din alanına ilişkin yapılmış yüksek lisans çalışmalarının daha çok İstanbul Teknik Üniversitesi’nde yapıldığı, doktora çalışmalarının ise Marmara Üniversitesi’nde yapıldığı görülmektedir.

3.4. Dördüncü alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Müzik ve Din alanlarına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının, yapıldıkları enstitülere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3. Enstitülere Göre Dağılımı

ENSTİTÜLERE GÖRE	Yüksek Lisans		Doktora		Sanatta Yeterlilik		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Sosyal Bilimler Enstitüsü	121	90,75	37	86	11	100	169	89,6
Güzel Sanatlar Enstitüsü	11	8,25	6	14	-	-	17	9
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
TOPLAM	134	100	43	100	11	100	188	100

Tablo 3 ‘te görüldüğü gibi sosyoloji ve din alanı ile ilişkili yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik tezlerinin daha çok Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu durum, tezlerin daha çok Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı İslam Tarihi Anabilim Dalı’nda yapılmış olmasının doğal bir sonucu olarak görülebilir.

3.5. Beşinci alt probleme yönelik bulgular ve yorumlar

Müzik ve Din alanlarına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının, yapıldıkları anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4. Anabilim Dallarına Göre Dağılım

Anabilim Dallarına Göre	Yüksek Lisans		Doktora		Sanatta Yeterlilik		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Güzel Sanatlar Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Sosyoloji Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı	29	21,75	12	28	-	-	41	21,73
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	9	6,75	5	11,7	-	-	14	7,42
Türk Müziği Anabilim Dalı	7	5,25	-	-	3	27,27	10	5,3
Türk Din Musikisi Anabilim Dalı	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Türk Din Musikisi Bilim Dalı	4	3	1	2,33	-	-	5	2,65
Müzikoloji Anabilim Dalı	11	8,25	3	7	-	-	14	7,42
Müzik Anasanat Dalı	5	3,75	-	-	1	9,09	6	3,18
Müzik Bilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Müzik Anabilim Dalı	10	7,5	5	11,7	1	9,09	16	8,48
Müzik Bilimleri Anabilim Dalı	8	6	8	18,6	-	-	16	8,48
Türk Müziği Anasanat Dalı	9	6,75	-	-	4	36,36	13	6,9
Türk Müziği Bilim Dalı	-	-	-	-	1	9,09	1	0,53
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	7	5,25	2	4,65	-	-	9	4,77
İlahiyat Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Türk Halk Müziği Bilim Dalı	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Piyano Anasanat Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Geleneksel Türk Müzikleri Anasanat Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Etnomüzikoloji ve Folklor Anabilim Dalı	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
Temel Bilimler Anabilim Dalı	4	3	-	-	-	-	4	2,12

Tarih Anabilim Dalı	2	1,5	1	2,33	-	-	3	1,6
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	4	3	-	-	-	-	4	2,12
Antropoloji Anabilim Dalı	2	1,5	4	9,3	-	-	6	3,18
Sanat Tarihi Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Opera Anasanat Dalı	-	-	-	-	1	9,09	1	0,53
Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Tiyatro Anasanat Dalı	1	0,75	1	2,33	-	-	2	1,06
Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı	1	0,75	1	2,33	-	-	2	1,06
Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
İletişim ve Tasarım Anasanat Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
Sahne Sanatları Anasanat dalı	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
TOPLAM	134	100	43	100	11	100	188	100

Tablo 4 'te görüldüğü gibi yüksek lisans ve doktora çalışmalarının İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda yapıldığı görülmektedir.

3.6. Altıncı Alt Problemlere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Müzik ve Din alanlarına ilişkin 1985-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının, yazıldıkları dillere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 5. Tezin Yazıldığı Dile Göre Dağılım

Yazıldığı Dile Göre	Yüksek Lisans		Doktora		Sanatta Yeterlilik		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	130	97	38	88,54	11	100	179	94,87
İngilizce	4	3	5	11,65	-	-	9	4,77
TOPLAM	134	100	43	100	11	100	188	100

Tablo 5'e bakıldığında din ve müzik alanlarına ilişkin yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarının neredeyse tamamının Türkçe yazıldığı görülmektedir. Eğitim dili Türkçe olan devlet üniversitelerinde yapılmış olması sebebi ile bu durumun doğal olduğu söylenebilir.

3.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Müzik ve din alanlarına ilişkin 2014-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının, yapıldıkları yıllara göre dağılımı nasıldır?

Tablo 6. Yıllara Göre Dağılım

Yıllara göre	Yüksek Lisans		Doktora		Sanatta Yeterlilik		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2019	9	6,75	1	2,33	-	-	10	5,3
2018	13	9,75	5	11,7	1	9,09	19	10,07
2017	14	10,5	2	4,65	-	-	16	8,48
2016	7	5,25	2	4,65	2	18,18	11	5,83
2015	9	6,75	8	18,6	1	9,09	18	9,54
2014	8	6	3	7	-	-	11	5,83
2013	6	4,5	2	4,65	-	-	8	4,24
2012	5	3,75	4	9,3	1	9,09	10	5,3
2011	6	4,5	4	9,3	-	-	10	5,3
2010	11	8,25	-	-	-	-	11	5,83
2009	8	6	2	4,65	-	-	10	5,3
2008	2	1,5	1	2,33	-	-	3	1,6
2007	-	-	3	7	-	-	3	1,6
2006	3	2,25	-	-	-	-	3	1,6
2005	2	1,5	-	-	-	-	2	1,06
2004	4	3	1	2,33	-	-	5	2,65
2003	-	-	1	2,33	-	-	1	0,53
2002	4	3	-	-	1	9,09	5	2,65
2001	5	3,75	-	-	-	-	5	2,65
2000	1	0,75	2	4,65	1	9,09	4	2,12
1999	5	3,75	-	-	-	-	5	2,65
1998	1	0,75	2	4,65	-	-	3	1,6

1997	4	3	-	-	-	-	4	2,12
1996	3	2,25	-	-	1	9,09	4	2,12
1995	2	1,5	-	-	1	9,09	3	1,6
1994	-	-	-	-	1	9,09	1	0,53
1993	1	0,75	-	-	1	9,09	2	1,06
1992	-	-	-	-	-	-	-	-
1991	1	0,75	-	-	-	-	1	0,53
1990	-	-	-	-	-	-	-	-
1989	-	-	-	-	-	-	-	-
1988	-	-	-	-	-	-	-	-
1987	-	-	-	-	-	-	-	-
1986	-	-	-	-	-	-	-	-
1985	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	134	100	43	100	11	100	188	100

Tablo 6'ya göre araştırmaya konu olan lisansüstü çalışmaların son yıllarda daha çok yapılmış olduğu görülmektedir. Disiplinler arası çalışmaların öneminin son yıllarda artması sebep olarak gösterilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de 'Din ve Müzik' ortak alanına ilişkin pek çok önemli araştırma olduğu bu derleme çalışması ile ortaya konmuştur. Bu çalışmaların bir kısmında 'müzik' anahtar kelimesine rastlanmamıştır. "Doğrudan din ve müzik" ilişkili ve "dolaylı din ve müzik" ilişkili çalışmalara rastlanmış olup bu çalışmaların da özetleri incelenerek sınıflandırılmıştır. Bazı çalışmalar örneğin 'Madrigal', gibi din ile direkt ilişkili gözükmesine de dini müzik olarak bestelenmiş formların da yer aldığı bir çalışmadır. Ülkemizde Bach, Handel, Monteverdi gibi bestecilere ait pek çok tez bulunmaktadır. Bestecilerin müziklerinin din kaynaklı müzik olduğu bilinmekle beraber, bu çalışmada özet, dizin-anahtar kelimelerde 'din, müzik, Hristiyanlık, kilise, dini müzik' aranarak ulaşılan tezler sınıflandırmalara dahil edilmiştir.

Yapılan 188 tez 'İslamiyet ve Müzik' ve 'Gayrimüslimler ve Müzik' ana başlıkları altında, 'Mevlevilik ve Müzik', 'Alevilik ve Müzik', 'Sünnilik ve Müzik', 'Diğer Tarikatlar-Mezhepler ve Müzik', 'Din Eğitimi ve Müzik', 'Diğer' ve 'Dünyada ve Anadolu'da Hristiyanlık ve Müzik', 'Dünyada ve Anadolu'da Musevilik ve Müzik', 'Diğer' alt başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Din ve müzik alanlarına ilişkin yapılan çalışmaların en çok Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda yapıldığı bu Anabilim Dalında yapılan çalışmaların daha çok İstanbul Teknik ve Marmara Üniversiteleri'nde yapıldığı, Mesleki müzik eğitimi veren farklı kurumlarda da bu alana yönelik çalışmalar olduğu, 2009 yılından sonra alana yönelik çalışmaların arttığı tespit edilmiştir.

İki alana yönelik çalışmaların daha çok Türk Din Musikisi bölümlerinde yapılması beklenmektedir. Ancak ülkemizde yeni kurulan bu bölümlerin lisansüstü programlarının da henüz açılmış olması, çalışmaların bu bölümlerde daha az araştırma yapılmış olmasının doğal bir sonucu olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmada, dini müzikten kastedilen dini ifade etmek için bestelenmiş müzik türünü ifade etmektedir. Ancak popüler kültür içerisinde yer alan 'yeşil pop', 'dini pop' ifadeleri ile yer alan söz içerikleri dini olup, müzik türü olarak 'pop' öğeler taşıyan bir tür olduğu gerçektir.

Din ve müzik ilişkisine dair yapılan çalışmaların bir kısmında 'müzik' anahtar kelimesinin bulunmaması, dinlerin müzik konusuna yaklaşım hassasiyeti olduğu düşündürmektedir. Ezan farklı zamanlarda farklı makamlarla okunan dini musiki formlarından biridir, ancak ezanla ilgili yapılmış olan çalışmaların anahtar kelimelerinde müzik-musiki ye rastlanmayabilir. Dolayısıyla çalışmanın zorluğu da, bu hassasiyetten kaynaklıdır.

Araştırmacıların yaptıkları çalışma ile ilgili çok yönlü, tarafsız ve detaycı bir yaklaşımla bilime katkı sağlamak birincil hedefi ile hareket etmesi, kaynağı ifade etmekte ve ulaşılmakta kolaylık sağlaması bakımından önerilmektedir.

Bu çalışma kapsamında yapılmış her bir sınıflama için her iki disipline de hakim olan uzman kişilerin, çalışmaların bütününe ulaşarak, daha alt başlıklara ayırıp, irdelemesi,

Dini Müzik Anabilim Dallarında her biri birbirinden kıymetli olan bu çalışmalara ilişkin seminerler yapılması,

Din ve diğer disiplinler ve Müzik ve diğer disiplinler ile ilgili yeni araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Batuk C. Din ve müzik: dinler tarihi bağlamında din-müzik ilişkisine genel bir bakış denemesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 2013, 35:45-70

Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. basım). Ankara: Pegem Akademi.

Demir A. Türk müziği nedir?. *Partisyon Müzik ve Düşünce Dergisi*, 2014, 3:65-85.

Dural S. Anadolu'da Peygamber Kabir Ve Makamlarına Yönelik Halk İnançları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2013.

Guralnik, David B. (1976). *New world dictionary*, (2nd edition). Cleveland, OH: William Collings-World Publishing Company.

Güven, M. (2019). Narsisim, Alçakgönüllülük ve Dindarlık İlişkisi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi.

James, William. (1902). *The varieties of religious experience: A study in human nature*. New York, NY: Modern Library.

Karaca, Faruk. (2015). *Din psikolojisi*. Trabzon: Eser Ofset Matbaacılık.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (24. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Gazi Üniversitesi, <http://fbe.gazi.edu.tr/posts/view/title/doktora-ogrencisi-39616>

Pargament, Kenneth I. (1997). *The psychology of religion and coping*. New York, NY: The Guilford Press.

Şenel, O. (2013). "Müzik Algısı, Müzik Tercihi Ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı Ve Kalıpyargı", Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, s. 13.

Vergote, Antoine. (1999). *Din, inanç ve inançsızlık*. (Çev: Veysel Uysal). İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.